Nr. 82 Sibiiu, Marți 19/31 Iulie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Ecou din Bucuresci la presa jidano-maghiară.

Diarele ungaresci și jidano-ungaresci atâta au strigat și au injurat asupra naționalităților, și staturilor vecine — ca să tăcem de cele din lăuntrul statului — până când au început a se întoarce ecoul și din străinătate. În loc de a se purta foile din cestiune ca nisce organe ale unei puteri mari, cu generositate, sau dacă li s'au părut că generositatea nu are loc, cel puțin cu desconsiderarea cese mai șede celui puternic, bună-oară cum face Rusia, care încă se putea simți ofensată atât prin toastul lui Grădisteanu cât și prin afacerea Brialmont, diaristica jidano-ungurească a crezut, că va impune cu gură mare. Că s'a înșelat, am avut ocasiune să vedem și din alte ecouri reproduse în coloanele noastre. Aici reproducem după „Imparțialul", foaie moderată, un articol, care este un ecou la numeroasele strigăte și înjurături ale presei jidano-ungaresci, dar tot odată și o dovadă deplorabilă, cum sciu ele îndepărta de la monarchia austro-ungară pe aliații cei mai naturali, cari sunt dela natură chemați a lupta împreună contra inimicului comun.

Eată articolul din cestiune:

N'am avut obiceiul să ne lăsăm la această parte a diarului în combinațiuni politice, unele mai fantastice de cât altele și nici n'am purtat vre-odată polemică cu cineva. Am espus numai faptele pe cât a fost cu putință. De astă dată însă ne vedem nevoiți să părăsim acest tărâm spre a răspunde diarului „Pester Lloyd", care de multă vreme nu încetează a'și bate joc de toate popoarele peninsulei balcanice într'un mod pentru care în zadar căutăm un termin mai moale. De mult acest diar s'a făcut cunoscut prin eleganța limbagiului în părțile orientului incult. Representant fidel al misiunei maghiare pentru civilisarea Orientului, „Pester Lloyd," de un șir de ani n'a încetat a trimite razele sale de lumină peste deasa întunecime a popoarelor balcanice. Începutul l'a făcut cu înjurăturile, a continuat cu minciunile și acuma suferind de grando manià, a ajuns la sistemul compus, adecă să întrebuințeze de o dată ambele mijloace civilisătoare, proprii culturei maghiare țisvorîte de pe pustele Ungariei.

Mărturisim, că nu simțim plăcere în a polemisa cu diarul maghiar după ideî și nemțesc după limbă. Aceasta o facem siliți, căci scim că numitul diar stă în strînsă legătura cu guvernul maghiar, ba chiar și cu ministrul de esterne din Viena. Prin urmare articolii ce se publică în „Pester Lloyd" de și sûnt îmbrăcați într'o haină murdară, totuși 'și au importanța lor, lumea din afară s'a obicnuit ța'i privi ca espresiunea vederilor politice ale sferelor conducătoare din Ungaria.

În primul său articol de la 23 Iulie, „Pester Lloyd" găsesce cu cale să se ia după o nălucă, ce se numesce confederațiunea balcanică, își plăsmuesce in fantasia sa înferbântată o mulțime de pericoli ce ar urma din această confederațiune pentru monarchia austro-ungară și apoi taie și spânzură po toate popoarele balcanice.... pe hârtie. Pentru diarul pestan, este mai pe sus de ori ce îndoială, că o confederațiune balcanică nu poate să esiste de cât cu tendințe agresive față cu Austro-Ungaria și în a tot știința sa „Pester Lloyd" cunoasce deja toate secretele cele mai intime ale fie-cărui stat balcanic. În ce privesce pe Români eată ce ne spune numitul diar: Acestia (Românii) nu se îndoiesc nici un moment, că ei n'ar fi chemați să stăpânească două părți de lume și că dacă astădi stindardul lor nu fâlfăie până în inima Europei și până în fundul Asiei, aceasta o datorim numai modestiei lor de până acuma".

Nu scim dacă „Pester Lloyd" ia în serios aceste lucruri, tot ce scim însă este că în România încă nu s'a găsit nimenea, care în orbirea sa națională să meargă așa departe și să susțină că două regimente de honvezi sûnt de ajuns pentru ca se arunce în Dunăre toată armata românească. Aberațiunile politice și grando-mania sûnt proprietatea esclusivă a Maghiarilor, din nenorocire vecini cu noi. Cine voesce să se convingă deplin despre acest lucru, n'are decât să ia în mână ori-care diar maghiar și va vedè până la ce grad s'a ridicat căldura în capetele politicilor din regatul S-tului Stefan. Nu este cestiune politică de interes general european, despre care voinicoșii noștri vecini să nu vorbească cu un aer, ca si când ei ar învârti toată lumea cu degetul cel mic. Cinci milioane de Maghiari ruinați în privința financiară și neajunși încă la adevărata îndependență, îndrăsnesc să dea lecții în fie-care di și să amenințe chiar întreaga diplomație europeană și apoi tot Maghiarii să vină să ne dică nouaă Românilor, că suferim de grando-manià! O! aceasta este tot ce poate să caracteriseze mai bine îngânfarea Maghiarilor și pornirea lor repede spre cădere.

Înainte! „Pester Lloyd" e tutti quanti, căci pe calea aceasta de sigur că nu ne veți discredita pe noi Românii în fața Europei. Este o vorbă veche, scoasă din filosofia practică a poporului, că cine sapă groapa altuia cade el într'însa. Acest proverb ni se pare că nu va trece mult și se va aplica și la Maghiari. Mulți carî mai nainte erau aperători zeloși și mari sprijinitori ai aspirațiunilor maghiare, astădi au început a'și întoarce fața de către maghiari, căci 16 ani de dominațiune maghiară în jumătatea translaitană a monarchiei austro-ungare, i-a convins că maghiarii nu sûnt decât niște negustori de vorbe mari și late dar goale la miez.

Revista politică.

Sibiiu, în 18 Iulie.

Se poate că în decursul dilei de astădi procesul celebru, despre afacerea dela Tisza-Eszlár în care s'a pretratat la tribunalul din Nyiregyháza, se va fi terminat. Vineri s'a început pledoriile. Cuvêntul cel dintâiu la avut procurorul de stat. După acesta representantul acusatoarei Solymosy, advocatul Szalay, după carî au urmat apărătorii acusaților: Funtak, Friedmann, Székely, Heumann, și Eötvös. Ori cum va fi sentența (procurorul de stat declară pe acusați de nevinovați și propune eliberarea lor), din proces și din cele ce s'a scris în legătură cu acest proces, s'a vêdut un lucru nealterabil, s'a vêdut cât este de puternică influența jidovească în statul unguresc. Influența jidovească joacă rolul principal.

Dela Cattaro se scrie la „Neue fr. Presse" că de cinci patrare de an, de când s'a suprimat revoluțiunea în Crivoscie, ținutul acela este tot pustiu. Austria îl stăpânesce, însă afară de vre o câteva muieri și copii, cari umblă fără căpătâiu prin munți, altă populațiune acolo nu esistă. Peste 2,000 de persoane fugite se află în principatul Muntenegrului și nu se gândesc la întoarcerea acasă. Nici guvernul muntenegrean nu are de gând să le trimită acasă. Din contră le ține acolo pentru ca să le aibă drept simbure pentru bande de insurgenți în viitor.

Tot la „N. fr. Presse" se scrie din Seraievo, că pe lângă toată privighierea autorităților, nu se poate împedeca contrabandarea agitațiunilor, fie din Serbia, fie din Muntenegru. Agitațiunile croaților nu găsesc teren fecund în Bosnia, cu toate acestea sûnt periculoase, pentrucă dau avênt agitațiunilor din Serbia, și Muntenegru.

Bosniacii, fără de escepțiune, urêsc pe Croați. Deci îndată, ce ar simți că au a fi încorporați la Croația, ministrul de rêsboiu ar trebui să se gândească numai decât la un sucurs numeros de trupe în ținutul ocupațiunii.

După cum se vede din diare în 11 August n., principele Petru Carageorgevici și princesa Zorca din Muntenegru, vor serba, nu încredințarea, ci cununia lor, la carea Țarul Alesandru III și-a dat, nu numai binecuvêntarea, ci și o sumă frumușică de ruble. Cununia aceasta, diare considerabile, au aflat-o deamnă de a o face object de articoli de fond politici. În articolii aceștia se discută, dacă principele Petru este ales a înlocui mai târdiu pe regele Milan sau pre pincipele Alesandru al Bulgariei. Și resul-

---

FOIȚA.

Cristian Waldo
sau
CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franțozesce de E. B.)
(Urmare).

„M'am dus până la ușa aceea, convins că băiatul n'a îndrăznit a o deschide de tot, ci o a împins numai ceva, spre a se asigura, că eu nu sûnt departe; ușa aceasta era tot așa de bine închisă ca și cealaltă.

„Să se fie hotărît băiatul a o închide eară, vêdêndu-mă aici, și puținul sgomot ce l'a putut face, să nu-l fi auzit până-ce m'am mișcat pentru a-mi căuta pipa și a pune lemne în foc? Aceasta era cu putință; am intrat în odaia păzitorului și am găsit pe Niels dormind bine. Era evident, că nu s'a mișcat. Eu am stins focul din camin, de frica unui accident, și am revenit aici unde erau toate în linisce. Fluieratul jalnic nu-l mai auzeam. Mi-am dis, că vêntul o fi străbatut prin vre o crepătură și am reluat pipa și dosarul afacerei, care-l studiez în momentul acesta pentru baron.

„Afacerea aceasta, care-mi oferă interesul unei cestiuni de drept cam încurcate, n'are pentru dta nici un interes; nici nu te molestez cu ea. Îți va ajunge a sci că este vorba de un contract de vêndare, făcut odinioară de baronul Adalstan, și numele persoanei acesteia, ca și numele soției sale se află într'însul repetat în toată frasa. Numele acestor consoți, morți în floarea vieței, unul în mod tragic și misterios, celalalt tocmai în odaia aceasta, unde ne aflăm, poate în patul acesta părăsit și stricat, care-l vedi acolo jos, făcură, fără îndoială asupra mea un fel deimpresiune ce nu mi-o puteam esplica. Eu eram cu totul adâncit în studiul meu, și soba făcea mult sgomot, precând credeam a auzi, de repetite ori, o pocnitură în scară. Prin aceasta fui așa emoționat, și mă simțam totdeodată așa rușinat că am trêsărit, încât nu voiam nici chiar a-mi întoarce capul spre a vedè ce poate fi. Ce minune, că lemnăriile aceste vechi și umede, începură a simți efectul unui foc mare făcut în odaie de pocnire din când în când?

Am continuat a cetì; dară după pocnitura treptelor și a barierei urmă un alt sgomot: era ca scârșnitul unei unelte de fer pe zid, dară condusă de o mână așa slabă sau nesigură, încât uneori putei bine atribuì sgomotul acesta, ghiarelor unui cloțan în luptă cu cartele aceste vechi și mari de pe părete. Eu m'am uitat și nevêdênd nimic, nu mi-am întrerupt cetirea, hotărît a nu mă mai nelinisci de sgomotele aceste, particulare fie-cărei odăi și totdeuna produse de causele cele mai simple din lume. Este o copilărie a căuta după causele aceste, dacă ai altă ocupație mai bună.

„Dară un al treile sgomot mă hotărî la mă întoarce și a privì încă odată spre scară. Auzii carta cea mare de pergament, care acopere ușa zidită, mișcându-se și pocnind în mod particular; o am vêdut ridicându-se de repetite ori, jucând în verigele de care e acătată și unflându-se ca și când un corp, care după dimensiunile sale ar fi putut fi un trup omenesc, s'ar mișca în dosul ei. De astădată m'am spăriat serios. Era cu putință, ca un hoț să se fie ascuns acolo, care aștepta momentul a năvăli spre mine. Eu m'am sculat în grabă spre a-mi lua sabia de pe scaun, unde o pusesem sosind aici, dară n'am găsit-o.

— Și cu cuvênt, dise Cristian; vai! ea era la mine.

— Nu sciu, replică dl Goefle, dacă am atribuit dispariținea acestei arme unui capriciu neobicinuit de rênduială a lui Ulfilas: destul că nu m'am uitat în geamantanul meu și nu eram nici decum nelinișcit a nu-mi regăsì hainele întinse de mine pe spatele foteluluì. Eu n'am obiceiul a face asemenea lucruri însuși, și pe semne nu mi-am mai adus aminte, că totuși le-am făcut. Blăstămata de sabie nu s'a găsit și eu avui timp a mă linisci și a-mi dice că sûnt un poltron, că niminea n'are să mi pândească vîața și decumva vre-un hoț ar

www.digibuc.ro

tatul discuţiunilor este că următorii principelui Petru sûnt destinaţi (de Rusia) a sguduì esistenţa monarchiei austro-unguresci.

Ţiariul rusesc „*St. Peterburskija Vedemosti*“ se ocupă de un timp încoace cu multă predilecţiune cu monarchia Austro-Ungară. După ce spune că Rusia trebue sĕ se fortifice din resputeri în părţile despre Austria, ia la ageră critică starea internă a monarchiei, pe care o află miserabilă în toată privinţa. Trecênd apoi la partea esternelor noastre, ne cercetează referinţele cu principatele slave şi între altele ţice: „Participarea principelui din Montenegru la serbările sântei încoronări din Moscva a instrĕinat foarte tare cercurile guvernului din Viena de cătră domnitoriul Montenegrului. Ce se atinge de populaţiunea principatului Muntenegru, referinţele faţă cu Austria sûnt şi mai puţin pretinoase ca ale majorităţii din regatul Serbiei. Austria n'are nici un aderent în Muntenegru: a avut Austria parte de mare iubire pretinească până când n'a luat asuprăşi protectoratul propagandei catolice în Bosnia şi Erţegovina. Din timpul acela a început a scădè influinţa Austro-Ungariei printe Muntenegrini, şi poltici austriaci cu greu vor spera îmbunătăţirea stărei actuale dela locotenentul-colonel Milencovici. E lucru miraculos, că pentru bărbaţii de stat austriaci, înrolaţi de comun, dintre bureaucraţia vienezilor, adevĕrurile istoriei sûnt litere nescrise, şi că imperiul austriac pentru ignoranţa acestor oameni fără nici un folos face atâtea esperimente de stat. Istoria aderenţilor lui Hus şi a protestanţilor din ţĕrile coroanei bohemice *şi inspiratele nisuinţe ale ruşilor din Galiţia, ale românilor, serbilor din Banat, serbilor din Voivodina şi ale celor din fosta graniţă militară* **de a se uni** sûnt cunoscute pretotindenea, numai bărbaţilor de stat austriaci, întemeiătorilor „Reuniunei de ajutoare“ pentru Bosnia şi Erţegovina, nu le sûnt cunoscute.

Spre documentarea afirmaţiunilor sale citează numita foaie un şir de fapte istorice despre luptele dintre catolici si ortodocşi în Dalmaţia, Bosnia etc. apoi termină astfel:

Austria va plătì noauele încercări de propagandă catolică între ortodocşi prin totala perdere a înfluinţei sale în insula balcanică; şi poate compromite posiţia câştigată cu atâta osteneală. Întrigele Austriei în Albania mai ales însĕ între Albanezii catolici dela graniţele montenegrine sûnt bine cunoscute din evenimentele mai din urmă, cu toate acestea nĕsuinţe, ale cabinetului din Viena, cu greu sĕ poate crede că Austria 'şi va câştiga simpatii durabile la albanezii catolici. Este absurditate a presupune că Austria cu 200,000 de catolici în Bosnia şi Erţegovina se înceapă rĕsboiu religios contra milioanelor de ortodocşi din Bosnia, Serbia, Erţegovina şi Muntenegru. După cum se vede Austria trăiesce în epoca clericalismului şi guvernul nu este destul de puternic de a se mĕsura cu acest rĕu, de care sûnt cuprinşi cei mai mari bărbaţi de stat ai lui, precum e contele Kàlnoky, Taaffe, Hohenwart, Falkenhayn, Thun, Clam-Martinitz, Lobkowitz, Br. Hübner şi mulţi alţii. „Reuniunea austriacă de ajutorare figurează deocamdată ca institut privat, lucrările ei însĕ se judecă de tot nefavorabil şi ele vor servì ca eclatantă dovadă că în Viena s'a început deja rĕsboiul religios contra majorităţii populaţiunei din peninsula Balcanică. Timpurile actuale sûnt tare nepriincioase ideilor religioase — şi dacă Austria va continua pe calea apucată se poate trezì uşor la „Solferino şi Sadowa.“

În ţiarul Moscvei, Katkov, vorbind despre raportul dintre Austro-Ungaria şi România, avênd în vedere cu deosebire cestiunea Dunării, află atitudinea respingĕtoare a României faţă cu hotărîrile conferenţii dela Londra, naturală şi întemeiată. Cu toate că Rusia a luat parte la hotărîrile acestea, promite României spriginul rusesc. Avênd în vedere însĕmnătatea ce se poate atribuì espectoraţiunilor de Katkov în timpul de faţă, cele scrise despre cestiunea Dunării, cel puţin nu pot fi trecute cu vederea.

În Polonia rusască au primit toate căile ferate ordin, sĕ arete cât mai curênd, în cas de rĕsboiu câte trenuri militare ar putè pune în mişcare pe ţi.

„R. L.“ în numĕrul sĕu de Sâmbătă scrie un articol plin de căldură pentru generalul Brialmont. După ce face o scurtă biografie şi adauge că incidentul neplăcut pentru general, ar fi isvorînd din nescari intrige ţesute de inimicii lui de acasă, esprimă părerea, că incidentul acesta poate înlesnesce lui Brialmont venirea în România.

In Serbia a chiemat ministrul de rĕsboiu pe 7 Septemvre toate trei clasele miliţiane, pentru ca în puterea legii celei nouă de reorganisare sĕ dea armele. Mĕsura aceasta este din unele părţi privită cu neplăcere, deoarece se poate aduce în legătură cu alegerile, cari probabil vor urma după 7 Septemvre.

Brialmont.

Afacerea Brialmont este comentată de „P. Lł.“ în chipul următoriu:

Afacerea generalului Brialmont, pertractată în şedinţa de eri a camerei din Belgiu, marchează o nouă şi importantă cale, pe care se sbuciumă de un timp încoace România, *spre inomisibila ei perdere.* Guvernul din Belgiu şi-a implinit detorinţa în modul cel mai loial, denegând generalului concesia de a merge în România şi depărtarea lui din serviţ după purtarea sa necualificabilă. În adevĕr Europa şi-ar fi făcut foarte rea opinie despre referinţele armatei Belgiului, când ar fi fost cu putinţă, ca un oficier în posiţia generalului pus deja în disponibilitate, se comită o greşeală aşa de mare contra disciplinei militare fără a fi pedepsit, şi pe lângă aceasta se şi-o încoroneze cu un comentariu, pe care toată lumea — civilă şi militară — cu un cuvênt mai moderat — 'l numesce necuviincios. Guvernul din Belgiu n'a întârţiat a lua şi mĕsurile, cu cari era detoriu bunului seu renume faţă cu Europa. Reclamaţiunile făcute în această privinţă de cătră representantul Austro-Ungariei, este lucru foarte natural, asemenea şi grăbirea guvernului belgian în darea de satisfacţie.

Însĕ reclamaţiunile făcute guvernului român, care sub ori-ce guvern se codeşce, sûnt cu mult mai importante ca cele adresate guvernului din Belgiu, care sub ori-ce guvern 'şi împlinesce detorinţele faţă cu Europa în modul cel mai eclatant. Cu greu se va afla esemplu, ca guvernul unei ţerişoare de însemnătatea acesteia, a unei ţerişoare, care prin indulgenţa şi indeferentismul cabinetelor normative abia eri s'a primit în şirul statelor independente, se îndrăsnească a lucra contra obiceiurilor şi detorinţelor bunei cuviinţe internaţionale, ca şi România. Comica grandomanie, de care sûnt cuprinşi politici din Bucuresci ţine în continuă îndisposiţie întreg contingentul. Dela două scandaluri — şi politica internă a ţerei e toată scandal — şi dela două crime — căci sub scutul constituţiei României înfloresce crassul despotism al guvernului — trec consiliarii regelui Carol la nouĕ pretensiuni adresate cabinetelor europene. Principele Gorceacoff însĕ, care de tot pretinesce intitula pe politici din Bucuresci cu „*mes enfants*“ şi i tracta ca pe nisce băeţi de scoală indĕretnici, *el era singurul bărbat de stat din Europa, care a aflat adevĕratul ton,* **cu care trebue tractată asemenea societate.** Cabinetul din Viena lua prea serios lucrul cu pretensiunile Sale. Prin aceea că *politicii valachi au fost tractaţi, ca şi când ar avea omul de lucru cu ministri din Belgiu, s'a dat nutremênt parocsismului grandomaniei, şi nu trebue se ne mirăm, dacă în fine a degenerat la atâta, ca şi când s'ar fi sters toate liniele care despart marile puteri europene de vasalul de odinioară al porţei.* Vor trebuí sĕ se dedee oamenii în Viena atracta cu România astfel, după cum ar tracta în asemenea casuri Francia sau Englitera. *Nu este stat în Europa apuseană, care în immediata sa apropiere şi în* **cea mai directă sferă a sa de putere** *ar tolera aventurile politice, urmărite acum în Bucuresci.*

Însĕ noi mai avem vreme destulă spre aşa ceva. Prin pacienţa ministrului nostru de esterne reclamaţiunile făcute României au devenit cam lucru de toate ţilele, ceea ce n'ar trebui sĕ sufĕrim; cu toate acestea ultimele dechiaraţiuni ale guvernului cu privire la mult discutatul toast dovedesc, că guvernul regelui Carol la întrebare respicată scie da rĕspuns la înţeles. Trebue ţinuţi numai pe calea aceasta, ansă avem din destul.

Nici că mai voim se vorbim despre faimoasele lucrări de fortificare, cari sûnt motivul călĕtoriei generalului belgian la Bucuresci. Dacă guvernul român stăruiesce, ca cu ori ce preţ sĕ se fortifice Bucurescii, aşa ca Parisul, poate se o facă! Dacă contribuabilii români nu ţic nimica, când li se storc banii spre a plătì tunurile Krupp şi fortificările à la Paris, atunci pentru noi e tot una. Totuşi va mai curge încă puţină apă pe Dimboviţa, până când capitala României se va putè pune pe o treaptă cu Parisul, când fortul Griviţa — de bună samă aşa se va numì — va fi în stare se oprească în calea lor armatele puterilor europene. Până atunci se pot întêmpla în Bucuresci multe schimbări, despre cari astăţi nici nu visază cei de acolo.

Altfel stă lucrul cu provocaţiunea, ce se plănuesce acolo sub numele de „Revisiunea constituţiunei“. Dacă domnitoriul României, ar primì titlul de „Rege al Românilor“, atunci aceasta ar fi o provocare, ce s'ar îndrepta deadreptul în contra monarchiei noastre. Şi nu ar fi nici decum de ajuns ca guvernul nostru sĕ se mărginească numai la aceea, de a nu recunoasce acest titlu. Nu trebue sĕ se conceadă nici decum, ca acest titlu se fie întrebuinţat în mod oficial nici chiar acolo în ţeara lor.

Aceasta ar fi egal cu o proclamare oficială a „Romaniei irredente“, şi atunci monarchia ar trebuì se ia mĕsurile ei corespunţĕtoare. Faţă cu asemene încercări, trebue sĕ i se aducă aminte guvernului

---

poftì punga mea ar fi lucrul cel mai cu minte a-i da fără luptă mica sumă din ea.

„M'am îndreptat apoi spre scară cu sânge rece şi resolut, iţi jur; dar tocmai atunci se produse alucinaţiunea... ean veţi, Cristiane, privesce portretul acesta din dreapta ferestei...

— Am cercat a'l vedè, ţise Cristiano, dară el este aşa de rĕu plasat în faţa luminei, şi muştele sau umezeala aşa l'au pătat, încât foarte puţin deosebesc.

— Dară privesce-l la lumină; şi aşa eată că înserează şi este timp a aprinde luminările.

Cristian aprinse sfeşnicul cel cu trei braţe, care remăsese pe masă şi privind portretul, suindu-se pe un scaun şi revĕrsând claritatea luminei asupra tabloului, cu ajutorul albumului sĕu de buzunar, ţinêndu-l între ochi şi luminările flăcărânde din sfeşnic.

— Tot aşa rĕu vĕd, ţise el. Este portretul unei femei cam mare şi de o turnură elegantă; ea şede şi are în cap un vĕl negru, precum îl poartă doamnele svedice earna, pentru a'şi scutì ochi de albul zăpedei. Vĕd mânile sûnt foarte bine făcute şi foarte frumoase. A! a! haina este de satin sur deschis cu noduri de catifea neagră. Este portretul doamnei sure?

— Da, este portretul baronesei Hilda.

— În casul acesta, voiesc sĕ-i vĕd faţa. O vĕd, e frumoasă şi blândă. Aşteaptă niţel, domnule Goefle... fisionomia aceasta te pĕtrunde de simpatie şi de blândeţă.

— Dar aşa numai asculţi istorisirea mea?

— Cum se nu, dle Goefle? Timpul mĕ grăbesce, dară aventura dtale mĕ interesază şi voiesc sĕ sciu sfêrşitul. Eu ascult.

— Ei bine replică advocatul, pe când imi îndreptam ochii spre cartea aceasta mare a Svediei, care o veţi acolo acăţată pe părete, o figură omenească eşì de sub ea, ridicându-o ca şi cum ridici o portieră de tapiserie şi figura aceasta era o femee mare şi slabă, nu sveltă şi frumoasă precum ar trebuì sĕ fie aceea, care o representă portretul, ci palidă şi devastată ca şi când ar eşì din mormêntul sĕu, şi haina ei sură, mânjită, purtată, cu pantlicele sale negre desfăcute şi atârnătoare părea în adevĕr că aduce încă cu sine pământul din mormênt. Aspectul acesta era aşa de trist şi groaznic, încât am închis ochii, ca sĕ nu vĕd visiunea aceasta penibilă. Când i-am deschis, fi va fi fost o secundă sau aproape o minută, nu sciu, figura era tocmai înaintea mea. Ea coborise scara, a cărei pocnituri sĕ mai audea încă, şi me privea cu ochii tulburaţi şi cu o ficsitate, care o aşi putea numì cadaveroasă, pentru a esprima absenţa ori cărui cuget, ori cărui interes, ori cărei vieţi. Era în adevĕr o moartă, care sta în picioare înaintea mea, la doi paşi de mine, şi eu am remas ca fascinat, doară însumi foarte urît, şi poate cu pĕrul drept în sus în cap, n'aşi tăgăduì...

— Pe onoarea mea, ţise Cristian, o aparţiune neplăcută, şi eu cred că în locul Dtale eu v'aşi fi afurisit sau i aşi fi spart ceva. A ţinut aceasta mult timp?

— Nu sciu. Mie mi s'a părut că nu mai are sfêrşit, căci am închis earăşi ochii spre a me elibera de ea şi când i-am redeschis, năluca mergea; ea mergea spre pat. Ce a făcut acolo nu ţi-aş putè spune. Mi se părea, că mişcă perdelele, că se pleacă spre a vorbì cu cineva, pe care-l vedea, eu însĕ n'am vĕdut pe nimenea. Apoi voia sĕ deschidă fereasta; dară cred că nu o a deschis. În sfêrşit ea a revenit spre mine. Eu mĕ încuragiasem puţin. Am cercat a cugeta cu judecată. Am cercat a'mi da samă despre faţa ei. Dară nu era cu putinţă. Eu n'am vĕdut, decât ochii ei mari şi morţi, dela cari nu-mi puteam întoarce privirea. Altcum năluca trecu de astă dată inte. Presenţa mea, decumva o va fi observat, părea că nu o irită şi nu o surprinde. Ea plutea nehotărît prin odaie, cerca a se reîntoarce la scară, şi părea că nu o poate găsì. Mânile ei slabe căutau zidurile, şi deodată nu o am mai vĕdut. Un vênt fluerător a mai mers odată prin aer şi prin urechile mele; apoi a încetat şi, ca la mijlocul acestei crize, eu nu m'am simţit nici decum alterat, eu am observat foarte bine dispositiunea sgomotelor neobicinuite şi chipul fantastic.

www.digibuc.ro

român, că sfera de putere a Austro-Ungariei se întinde de fapt preste Orient, şi că acolo numai cu consimţemêntul monarchiei noastre se poate face o transformare, pre când tot, ce se face fără consimţemêntul ei e nestatornic. O politică română care se împotrivesce, trebue înăduşită cu toate mijloacele, şi atunci monarchia va fi în stare a resolva aceasta probleme. Romania, nu poate se aibă alt modru şi altă îndreptăţire de esistenţă, decât aceea, pe care o află în înţelegerea cu marea putere vecină; dacă a perdut pe aceasta, atunci şi-a perdut chiar esistenţa.

Ce insultă ar mai fi pentru guvernul nostru, dacă ar lăsa sĕ se întêmple în linisce proclamarea „Regelui Românilor!“ Sĕ se protesteze de cu vrême, şi într'un chip, ce eschide ori ce dubietate despre intenţiunile monarchiei, în contra acestei forme nouĕ de estravaganţă politică, şi în casul acel'a sĕ se urmărească o astfel de procedere, dela care nici o altă putere nu s'ar abate, nici cât e negru sub unghiă.

Varietăţi.

* (Denumire.) „Kuryer Lwowski“ din Cracovia anunţă, că împeratul a subscris denumirea lui Zalescki de locţiitor în Galiţia, în locul lui Potocki. Zaleski intră în funcţiune în 18 August.

* Principele Bismarck a plecat în 28 Iulie la Kissingen.

* Contele Persaano fostul vice-admiral italian a murit în 28 Iulie n.

* (Necrolog.) *Ioan Constande*, fost mulţi ani profesor de desemn în orfanotrofiul teresian de aici şi pensionat de guvernul ung. cu o pensiune disproporţionată, a murit Duminecă dimineaţa, lovit de apoplecsie. Reposatul a fost un om activ şi în împregiurări de multe ori de tot nefavorabile, a făcut relativ mult pentru familia sa şi în sfera sa modestă chiar şi pentru poporul seu. El se lupta cu curagiu cu vicisitudinile, şi umorul cel de invidiat, care nu'l părăsea nici odată, i ajută se le înfrunte în casurile cele mai multe. Fiei ţerêna uşoară!

* (Junimea română din Reghin şi giur) arangiază „Petrecere de vară“, care se va ţinè în 12 August st. n. a. c. în promenada din Reghinul-săsesc; în folosul scoalei române din loc. Începutul la 3 oare p. m. Preţul întrărei: de persoană 1 fl. v. a., de familie 2 fl. v. a.

Comitetul arangiator

Preşedinte: *Dr. Alesandru Ceuşianu*, medic.
Secretariu: *Iacob Butnariu*, jurist.

Cassar: *Ioan St. Torpanu*, teolog.

Reghinul-Săsesc, 20 Iuliu 1883.

Ofertele marinimoase se vor cuita pe cale diaristică.

* (Himen). Domnul Ioan Şandru, teolog şi-a serbat Duminecă în 17/29 Iulie anul curent cununia în Braşov cu domnişoara Livia Pop, fiica Domnului Iosif Pop, jude suplent la tabla reg. din Maros-Vásárhely.

* (Himen). Dl Nicolau Pană, învĕţătoriu în Zernești şi-a serbat cununia cu domnişoara Maria Nicodim Dan din Zernești Duminecă 17/29 Iulie a. c.

* (*„Biserica. română“*) este intitulată o broşură care a apărut înainte cu vre-o douĕ luni şi a cărei autor este protopresb. gr. cat. din Satmare, Ioan Marcu sau Márk. Broşura se ocupă cu crearea unei biserici române independente de ori şi cine, afară de papa (!!!). N'am luat încă notiţă despre broşură, reservându-ne a ne ocupa cu ea mai târdiu. Nici acum nu luam încă notiţă, dacă nu vedeam în „P. Ll.“ de Vineri o notiţă, pe care am cugetat că nu ar fi bine a o trece cu vederea. „P. Ll.“ după un estras foarte scurt din broşură observă: „Scrierea aceasta meritä consideraţiune, nu numai pentrucă a apărut într'un timp, când aspiraţiunile cunoscute a le Românilor ear apar pe orizontul politic, ci şi pentru că autorul ei este un păstor sufletesc distins din diecesa episcopului român gr. cat. Szabó, decorat tocmai în dilele aceste.“

* (Incidentul dela Oituz.) Despre incidentul acesta am cetit în foile de aici că un sergent dela gendarmeria ung. a trecut graniţa, îmbrăcat civil şi a arestat pe un desertor. Acum cetim în toate foile ce ne au venit dela Bucuresci următoarele.

„În diua de 29 Iunie, sergentu-major austriac, Ioseph Egyek, comandantul punctului Poiana-Sărată, trecênd peste frontieră în România, îmbrăcat în haine civile şi înarmat cu un revolver, a întrat în comuna Hîrja, pentru a prinde pe un desertor numit Costantin Papuc. Ajuns în disa comună sergentul-major austriac, urmărind pe C. Papuc, a întrat după el în cârciuma lui Vasilie Tătar, l'a amenințat cu revolver, pe el şi pe celelalte persoane care se mai aflau în cârciumă în acel moment, şi pe urmă dând afară din cârciumă pe locuitori, a legat şi pus în lanţuri pe pretinsul desertor căutând al tîrî peste hotar.

„Primarul comuni Hirja, audind ţipetele prizonierului, a alergat imediat şi aflând pe acest străin fără pasport vizat care aresta lumea fără mandat l'a dus la primărie şi deacolo la espedat la sub-prefectura de Tîrgul-Ocna.

„Suntem informaţi că d. prefect de Bacău trimis de ministru în anchetă a făcut o minuţioasă cercetare, şi că între altele a cerut a se acorda medalia serviciului credincios primariului comunei Hîrja, pentru conduita sa energică, demnă şi prudentă.

„Revizuirea“, care ne dă aceste amenunte, nu cunoasce încă motivele, care au făcut pe minister sĕ dea ordine, de a se da libertatea sergentului major austriac.“

* (Grindină.) Dela Agnita primim scirea că în 29 Iunie a căduț grindină pe cucuruze şi o parte din grâne. În 13 Iulie s'a descărcat o tempestate cu grindină pe altă parte a hotarului. Grâu, cucuruz, ovĕs, cânepă — pe unde a ajuns tempestatea toate sûnt nimicite. Paguba nu se poate spune. Apa a adus un bou înecat dela Ruja.

* (Pace cu „profontul.“) Ministeriul c. şi r. de rĕsboiu a dispus sĕ se cerce nu cumva s'ar putè obţinè pâne mai bună pentru soldaţi de cum este „profontul“ sau „prefundul“ de astădi. După cum aflăm la unele corpuri s'au şi cercat cu un fel de pâne lungăreaţă (Wecken) şi s'a aflat că este mai bună şi mai nutritoare. Se aşteaptă că pânea cea nouĕ va înlocui „profontul.“

* (Manevrele militare) în România se vor face anul acesta în divizii. Ele vor începe la 15 Septemvre şi vor ţinè până la 15 Octomvre.

Concentrările pentru manevre se vor începe la 15 August. Atunci se vor concentra jumĕtate din trupele ce urmează sĕ ia parte la eserciţii. La începutul lui Septemvre comandanţii corpurilor vor inspecta trupele concentrate. La 15 Septemvre se va concentra cealaltă jumĕtate a trupelor, şi la 20 Septemvre se vor concentra reservişti.

La sfêrşitul lui Septemvre vor începe inspecţiunile pentru formarea tabloului de înaintări.

* (Scoalele în România). România are astădi 3000 de scoale rurale de copii cu 100,000 scolari şi 149 scoale rurale de copile cu 9325 scolărese. Mai departe 300 scoale cetăţenesci de copii şi copile cu 37,000 elevi şi 830 învĕţători şi învĕţătorese. Numerul liceelor e 7, frecuentate de 2108 scolari. La licee sûnt 160 profesori. România mai are 6 scoale normale (pedagogii) cu 760 scolari, 6 scoale industriale pentru fetiţe cu 300 scolărese şi 5 scoale comerciale cu 780 scolari. (Unde sûnt scoalele de meserii din Bucuresci şi Iaşi? Red.). Considerând că fie care soldat sau militian trebue se înveţe „carte“, putem presupune că în România în scurt timp vor fi raritĕţi oamenii, cari nu vor scì cetì şi scrie.

* (Spre sciinţă cui se cuvine.) Noi am fost publicat în Nr. 79 al foaiei noastre un articol „Din părţile Transilvane,“ la care am adaus traducerea unui articol din „Magyarország“. „Telegraphul“ dela 17 Iulie reproduce articolul din „Magyarország,“ substituindul lui *„Kolozvary-Kozlony“* (aşa botează „Tel.“ pe „Kolozsvári Kŏzlŏny“). Cu toate că „Telegraphul“ nu numesce isvorul de unde a reprodus articolul tradus şi aşa substituirea eronată nu ne ar privì, în interesul adevĕrului atragem atenţiunea cetitorilor interesaţi asupra acestei erori. Causa erorei, de bună seamă este articolul nostru, care se începe cu nisce reflesiuni la unele plângeri ale lui „Kolosvàri Kŏzlŏny“. — Pentru noi nu reclamăm nimic.

* (Cetewayo), regele zulu-caffrilor din Africa de meadă-di, carele fusese prins în London, după ce s'a întors sub protecţiunea britanică în patria lui a fost bătut şi omorît de alt căpitan de zulu-caffri *Usibepu*. Dimpreună cu regele Cetewayo fură omorite şi muerile regelui şi mulţi dintre căpitanii sei.

* (Cutremur de pămênt). Dela Neapole s'a telegrafat alaltăeri, că în insula Ischia a fost cutremur înfricoşat. În Casamicciola, Forio, Lacco, Cimeno s'au surpat case multe, îngropând mulţi oameni. S'au trimis vapoare pentru transportul vulneraţilor. Se calculează peste 1000 de morţi. Spitalurile din Neapole sûnt pline. Biserici s'au transformat în spitaluri. Intre cei nenorociţi se află prefectul din Cagliari şi episcopul din Casamicciola.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Nyiregyháza, 4 Iulie.

Se continuă ascultarea cu Matei. S'au însinuat mai mulţi martori ceea ce îndreptăţesce a crede, că afacerea va lua dimensiuni mari. Apĕrătorii ventilează întrebarea delegărei altui tribunal, la din contră vor a'şi depune mandatul.

Apĕrătoriul Dr. Friedmann: Pe basa legei penale propun întroducerea cercetărei disciplinare contra martorului Matei, care a întărit cu jurĕmênt douĕ depuneri ce difer cu totul una de alta. — Apĕrătoriul Eötvös: Martorul acesta a făcut 5 depuneri deosebite una de alta, cea dintâi în Nyiregyhàza, unde a depus cu 15 martori, că nu scie nimic despre schimbarea cadavrului; a doua, în Tisza-Lŏck, a fost învinuitoare, pe aceasta o a desvoltat prin depunerea a treia în Nyiregyháza; în depunerea a 4-a din Maramurĕş, a declarat earăşi sub jurĕmênt, că depunerea-i învinuitoare e mincinoasă; adi earăşi într'a 5-a depunere sûnt toate adevĕrate. Martorul acesta e a bună samă mincinos! — Presidentul: Înainte de a se pronunţa judecătoria în privinţa aceasta, nu-i permis a-l numì fals. — Dr. Eötvös: Aceasta e opiniunea mea şi am drept a o esprima drept motivare pentru propunerea, ce am de cuget a o face. „După-ce martorul acesta a mărturisit mincinos şi a luat parte la schimbarea cadavrului, propun a se şterge din şirul martorilor şi a se primì în şirul acusaţilor.“ Cum şede Vogel cel nevinovat pe banca acusaţilor, aşa trebue sĕ şadă şi acesta.

Procurorul: Nu pot spriginì propunerea făcută asupra lui Matei întru cât privesce mărturisirea-i mincinoasă; spriginesc însĕ propunerea a se primì în şirul acusaţilor pentru participare la schimbarea cadavrului.

Pres. împărtăşesce, că tribunalul sĕ va pronunţa asupra propunerilor acestora.

Confrontat cu Herschko şi cu Smilovics, Matei remâne pe lângă aceea, c'ar fi sĕvêrşit cu cei dintâiu numiţi schimbarea cedavrului. Sĕ cetesce o epistolă interesantă scrisă de Smilovics martorului deja ascultat Rosenberg, despre care Smilovics susţinea că nu'l cunoasce. Epistola sună astfel:

„Noi trei am depus totul! Depune şi Dta, ca sĕ ni se uşureze posiţia“. Smilovics susţine că ar fi scris epistola la provocarea unui soţ de al sĕu din temniţă, care s'a îngrigit de hârtie, peană, cerneală şi de espedarea epistolei.

După pausă sĕ ascultă martorul Csepkanics. El a fost când cu întêmplarea, beat şi nu-şi aduce aminte de detaiuri. A audit pe oameni strigând în urma lui Herscko, rĕspuns n'a dat Herschko. Preşedintele constată, că depunerea martorului diferă de cele ce le-a fost depus martorul la protocol la prima înfăţişare.

Presidentul: Ce-ai vĕdut în Tisa? — Martorul: Înnota un cadavru. — Pres.: Ai vĕdut cadavrul din depărtare. Martorul: Da. Pres.: Opt plute erau legate una de alta; unde ai vĕdut cadavrul înainte sau înapoia plutelor. Martorul: Am observat cam 15 coţi înapoia plutelor un object, objectul acesta a dispărut sub plute, când a reapărut am cunoscut, că e un cadavru. Pres.: Aceasta difere de depunerile dtale de mai nainte.

Apĕrătorul Eötvös: Părerea mea e, că depunerea de adi a martorului consună cu depunerea lui cea dintâiu. — Pres.: Pentru ce ai depus mai naînte altfel? Martorul: Fiindcă am fost silit. Din

---

„Eu m'am pipăit şi m'am convins că eram eu. M'am pişcat de mână şi am simţit-o foarte bine. Am vĕdut butelca cu rum abea începută. Nu eram nici în stare de estasă, nici în stare de beţie. Nu mai simţeam nici cea mai puţină frică. Eu mi-am dis cu sânge rece, că chiar am durmit în picioare. Mi-am sfêrşit pipa, precugetând aventura şi chiar lăsându-me puţin efectului imaginaţiunei mele si unei dorinţe nehotărite de a mai avea o alucinaţiune pentru a cerca de a o biruì; dară fenomenul acesta nu s'a repetat şi eu m'am culcat foarte liniştit. Totuşi am adurmit numai târdiu, dară fără a fi cât de puţin bolnav.

— Dară, dise Cristian, cum de ţi s'a făcut acum rĕu, când ai gândit la aparițiunea de adi noapte?

— Ei, aşa e omul! El are emoţiuni retractive când aude vorbind de nebunii, el însuşi devine ceva nebun. Astădi mi-am amintit în douĕ rênduri istorii de felul acesta, cari sûnt fabule sau de bună samă visuri, dar cari conţin poveţe inalte şi misterioase.

— Cum aşa, domnule Goefle?

(Va urma.)

www.digibuc.ro